



מתיקות הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדרך היומית של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של ר'בן של' ישראל רש"י הקדוש ר'בינו ש'למה יצחקי נסתלק כ"ט תמוז (ד' אלפים תתס"ה)

ליקוט בענין החיוב ללמוד חומש רש"י בכל שבוע

והבחורים אשר אומרים כי חרפה להם ללמוד בישיבה פרשה חומש עם רש"י וקפידוטול בנביאים וכתובים, לו חכמו ישכילו היו לומדים זה ראשונה מכל, ראה נא הר"א מזרחי ז"ל אשר האיר עיני כל ישראל בחיבורו על רש"י על התורה.

(אגרות בעל הפרי מגדים אגרת ה')

הנה בשולחן ערוך (ס' רפה ס"ב) פסק, דירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש"י, כאשר יעויין שם. ואנכי לא ידעתי מי פטרם לכמה מתופסי התורה, דהם לא יצאו מכלל יראי שמים, ואמאי אין נזהרין ללמוד גם פירוש רש"י, בין ערב שבת וליל שבת ויומו. ואפילו שלא יגמרו, יכולין להשלים באמצע שבוע. וכיון שהוא דינא דשולחן ערוך, ראוי להם לקיים הדבר, ובמקום שילמדו בענין אחר, ילמדו כל הפרשה, מפירוש רש"י. ומי שחשקו לחדש חידושי תורה, יראה כמה תועלת נמשך בהגיע לפרק הקורא בפירוש רש"י, מדי שבוע בשבוע. וישים אל לבו, דרש"י התענה תר"ג תעניות כדי לפרש פירוש זה, ויש בו רזין עילאין, וסודות עמוקים, ובדאי דזכות בעי להיות לומד בפירושי הקדושים והטהורים.

(כף החיים להג"ק רבי חיים פלאגי סימן כז אות ז')

והעצה היעוצה שתתחזק האמונה בלב האדם היא, שילמד פרשת השבוע בכל שבוע עם פירוש רש"י, וידקדק ויעיין בהם היטב, וכדכתיב (שמות טו, כו) והאזנת למצותיו, ופירש"י, תטה אזנים לדקדק בהם, לאפוקי אם קורא אותם מהשפה ולחוץ.

(זכור למרים למרן החפץ חיים פרק כא)

הרבי הקדוש רבי יהושע מטומאשוב ז"ע הגיע פעם אל העיר חוסט. רב העיר אשר עמד בראש הישיבה הגדולה, ביקש הימנו לבחון את הבחורים בלימודם, וכן להעביר להם שיחת מוסר. ואכן כאשר הגיע הרבי לישיבה, ניגש אל כמה בחורים ושאלם אם הם לומדים חומש עם רש"י, וענו לו בשלילה. כאשר נפרד הרבי מראש הישיבה, אמר לו, על אף שהבחורים יושבים ולומדים ומתיגעים בשקידה והתמדה, אף על פי כן חסרה אצלם עדיין יראת שמים. תלה הרב את הדבר בזה שאין נהוג בישיבה לימוד חומש עם רש"י, ומני אז הנהיג שיעור קבוע לכל בחורי הישיבה, ללמוד חומש עם רש"י. (רבותינו הקדושים מטומאשוב עמ' ער)

הגאון המפורסם רבי מאיר אריק זצ"ל כתב פעם לגדול אחד, "אין אתה לומד רש"י על חומש, שאם היית לומד, לא היה קשה לך הרבה קושיות".

הגאון הקדוש רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל גאב"ד ירושלים נהג, שכאשר באו בחורים ליבחן אצלו על גפ"ת, היה בוחן אותם תחילה על חומש רש"י מפרשת השבוע. והסביר, כאשר יודעים רק גפ"ת ולא חומש רש"י, הרי זה בבחינת 'צורבא מרבנן' ועם הארץ מדאורייתא.

ההדגש של מרן פוסק הדור בדף היומית שלנו

ייכוח בעניני 'רוחות'

הגמרא שהובא מקודם עם הסיפור על גניבא, שלומדים השבוע בדף היומית, באמת כבר למדנו את זה גם לפני כחודש בדף היומית (גיטין לא), ושם למדנו גם את המשך הסיפור: כאמור, רב הונא ורב חסדא התווכחו אם לעמוד מפני גניבא, אָדְהִכִי, בנתיים, אָתָא אֵיהוּ לְגַבְיָהּ, הגיע גניבא לידם וראה שהם מתווכחים, אָמַר לְהוּ, בְּמֵאֵי עֲסָקִיתוּ? גניבא שאל אותם במה אתם עוסקים, על מה היכוח, אָמְרוּ לֵיהּ, בְּרוּחוֹת.

וקשה, איך יתכן שענו לו כך, הרי כלל לא עסקו בעניני רוחות, רק התווכחו אם יש להם לעמוד מפניו. ומבאר הבן איש חי בספרו בן יהודי, דזה גופא נחשב שהיו עוסקים ב'רוחות', כי הרי אמרו עליו שהוא פלגאה, ולכן אין ראוי לקום מפניו, וחסא בעל המחלוקת הוא ב'רוח', כי הוא מנהל את המחלוקת בכח דיבורו, והדיבור נקרא רוח, כמו שכתוב בתרגום אונקלוס (בראשית ב', ז) רוח ממלא.

יש על זה עוד תירוץ נפלא מאד ממרן הרבי הקדוש משפטייוקא זצוק"ל. להנה בפרקי אבות (פ"ג מ"ה) כתוב, כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו. אמנם בירושלמי כתוב להיפך, כל שרוח המקום נוחה הימנו רוח הבריות נוחה הימנו, וכל שאין רוח המקום נוחה הימנו אין רוח הבריות נוחה הימנו.

ובזה נחלקו רב הונא ורב חסדא, זה שאמר לעמוד מפני גניבא, מפני שהוא בר אוריין - בעל תורה, סבר כירושלמי, דכל שרוח המקום נוחה הימנו - מפני שהוא בר אוריין, צריך להיות גם רוח הבריות נוחה הימנו ומחויבין לקום מפניו. וזה שאמר שאין לעמוד מפני פלגאה, סבר כתנא דפרקי אבות, דכל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וממילא גם רוח המקום אין נוחה הימנו, על כן אין צריכין לעמוד מפניו.

והשתא אתי שפיר הפלא ופלא, שהם לא השיבו לו שקר חס ושולם בזה שאמרו שהם עוסקים ב'רוחות', כי אכן זה גופא היה הוויכוח שלהם, בעניני 'רוחות', אם מסתכלים על זה ש'רוח' המקום נוחה הימנו כירושלמי, ולכן יש לעמוד מפניו, או שמסתכלים על זה ש'רוח' הבריות אין נוחה הימנו כתנא באבות, ולכן אין לעמוד בפניו.

לגוי נותנים צדקה בלב קל

מרן הרבי הקדוש האהבת ישראל מו'ניץ ז"ע היה נוהג ליתן צדקה אף לגויים. כשהיה פוגש בדרכו נכרי מקבץ נדבות, היה נותן מטבע לאחד הנוכחים וצווה לו ליתנו לגוי העני. וכמבואר בדף היומית שלנו (גיטין סא), 'מפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל'.

הסביר הרבי, שהוא נותן צדקה לגוי עני, בלב יותר קל מכשנותן ליהודי עני, כי כשנותן ליהודי, לבו מצטער על עצם הדבר שאותו יהודי נצרך לבריות. מה שאין כן כשנותן לגוי עני, הוא נותן לו מתוך תקווה שירבו כמותו אצל הגויים... ומעתה רק הגויים יהיו מקבצי נדבות, ולהבדיל אחינו בני ישראל יהיה להם שפע גדול משלהם, ולא יצטרכו עוד לקבץ נדבות.

כדי להצליח בתורה צריכים לזה דרך ארץ ומידות טובות

מרן פוסק הדור רבינו הרב אלישיב זצוק"ל, היה עושה בְּאַטְנָען - הדגש מיוחד, על מאירי נפלא שמאיר את הגמרא בדף היומית שלנו (גיטין סב). הגמרא מספרת, רב הונא ורב חסדא יָשְׁבוּ, חֲלִיף וְאָזַל גִּנְבָא עֲלֵיהוּ, חלף ועבר לפניהם אדם בשם גניבא. אָמַר חֲדָא לְחַבְרַיָּה, אמר אחד מהם לחבירו, נִיקוּם מִקְשְׁמֵיהּ, דָּבַר אוֹרְחָן הוּא, נעמוד ונקום מפניו כי הוא בן תורה. אָמַר לֵיהּ אֲדָרְךָ, אמר לו החבר, מִקְשְׁמֵי פְּלִגְאָה נִיקוּם? מפני בעל מחלוקת אנחנו נקום ונעמוד, כי לגניבא היה מחלוקת ומריבה עם מר עוקבא, ולכן אין צריכים לכבד אותו, ואכן לא קמו מפניו.

מרן פוסק הדור היה אומר, שיש על זה מאירי עם לקח מוסר מאלף ביותר, וכך אומר המאירי: 'תלמיד חכם, כל שאינו מצויין במדותיו וטכסיסיו [-הנהגותיו], אין שאר חכמים חייבים לנהוג בו כבוד של תלמידי חכמים, והוא שאמרו כאן, מקמי פלגאה ניקום? ורוצה לומר בעל מריבה ומחלוקת'.

כל ילד יודע לְקַלְקֵם 'דרך ארץ קדמה לתורה', בפשטות הכוונה שעוד לפני לימוד התורה צריכים לנהוג בדרך ארץ. אך אפשר לומר בדרש בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, דרך ארץ קדמה לתורה - כדי להצליח בתורה, צריכים לזה דרך ארץ! בלי דרך ארץ אי אפשר להצליח בתורה, אדם לומד ומתקשה בלימוד, ושואל את התלמידי חכמים, אם אין לו דרך ארץ אליהם, אינם חייבים לנהוג בו כבוד, לענות לו שאלותיו ולהסביר לו את הגמרא, וממילא גם לידי תורה הוא לא מגיע.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם גיטין דף לא, ה' שבט תשע"ו)

אחינו בני ישראל יהיה להם שפע גדול

בשבת קודש שבת פרשת בהעלותך בארץ ישראל, כשהתבוננתי בפרשה, בורא עולם האיר לי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא א' מוֹרְאֵי דְיַעֲקֹב דְעָרְהָעַר – משמעות מיוחדת. בפסוקים בפרק ל' (כט-לב), משה רבינו מבקש ליתור ללכת אתו לארץ ישראל. מורי ורבותי, לצערינו בכל עיר ובכל שכונה יש נערים שמתמחדים עם קושי נוראי, חלקם לא עלים חושבים שלחיות חיי הפקרות זה מה שיעשה להם טוב בחיים. השינוי לפני חוץ של אותו בחור מתמחד, לא נהיה ביום אחד, לצערינו זה הולך בהדרגה, מתחיל בלבוש וכ' וכ', אין כאן המקום לפרט ולהאריך, תן לחכם ויחכם עוד. כשמתחיל לצערינו ההדרדרות, זה בגדר פיקוח נפש להציל מיד את אותו בחור, לא כל אדם מומחה בחינוך, לא לכל אדם יש נסיון מתאים, אבל הבה נתבונן בפסוקים בפרשת בהעלותך. בפסוק לא, **ויאמר אל נא תעזוב אותנו**, אומר רש"י הקדוש, **אין נא אלא לשון בקשה**, הדיבור צריך להיות רך וידידותי. בסוף הפסוק, **והיית לנו לעינים**, אומר רש"י הקדוש, **דבר אחר, שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו**. אתם שומעים מילים, מוֹרְאֵי דְיַעֲקֹב דְיַבְרָיִם – דיבורים נוראיים, זהו הַרְעָפֶט – מְרָשֶׁם ברור, איך להאיר פנים לאותם נושאים לא עלים בתחילת הדרך, לתת להם תקוה אמיתית בתוך הקושי, בתוך ההתמחדות.

בפרשת בהעלותך כתוב גם פסח שני, **איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדורותיכם** (ט, ו), אנחנו יכולים לגרום בדיבורים ובמעשים שלנו, שיהיה 'דרך קרובה לדורותיכם', לקרב את אותם צדיקים לאביהם שבשמים.

בכותב שאנחנו נדאג לילדים של בורא עולם, הקדוש ברוך הוא ידאג לילדים שלנו, כמו שאמר רבן של ישראל מן החתם סופר זצוק"ל, **כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה** (תהלים לו, כו), אדם שדואג לבניו של הקדוש ברוך הוא, הוא עסוק איתם, הוא כל היום **חונן ומלוה**, מי ידאג לבניו, הרי הוא עסוק וטרוד? מבטיח לו בורא עולם, **זרעו לברכה**, אני מבטיח לך אחריות על בניך. שנזכה לתענוג נחת ושמחה מכל הצאצאים, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור – גיטין דף יט, ט"ז סיון תשפ"ג)

בצילם של גדולי ישראל שליט"א

כ"ק מרן האדמו"ר מדאראג שליט"א

הגמרא במסכת שבת (דף קיח:), אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין. שאלתי בעבר למה דוקא שתי שבתות, למה לא מספיק שבת אחת. חשבתי תשובה בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, כשיהודי שומר שבת אחת כהלכתה זה חשוב מאד, אך אולי זה היה התעוררות זמנית של אותו שבת בלבד. רק כששומר שתי שבתות הוא מוכיח שהדביקות שלו בבורא עולם שנתן לנו מתנה טובה – שבת קודש, היא קביעה וקיימא אצלו. על אותו משקל, כשבאתי שוב בהפרש של כמה חודשים לחצר הקודש, והתרגשתי כמו בפעם הראשונה, זה הוכיח שההתרגשות לא היתה זמנית, וכידוע שתלמיד חכם הוא בבחינת שבת.

הוזמנתי לחצר הקודש דאראג להשתתף בשמחת הנישואין של נכדת הרבי שליט"א, החתן המושלם בכל מידה נכונה יוסף מנחם פוטאש שליט"א. החתונה התקיימה במוצאי היארצייט של אבי מורי הצדיק רבי שמואל צבי בן רבי בנימין זצ"ל, אור לכ"ד סיון.

כשנכנסתי לחתונה, היה מרן הרבי שליט"א בחדרו, והזמינו אותי להיכנס לקודש פנימה. הרבי מקבל אותי במאור פנים שאין דומה לו, הענקתי לרבי שליט"א גליון "מתיקות הדף היומי" שכל כולו היה מוקדש על אבא זצ"ל, וחוברת שהמשפחה הוציאה במיוחד לרגל היארצייט של 30 שנה מהפטירה של אבא.

הושיבו אותי ליד הרבי שליט"א. הרבי פותח בכבוד בית אבא, הרבי פונה לכל הנאספים ושואל אותם, **איהר געֶדעֶנְקט אַיהֶם** – האם אתם זוכרים את אבא זצ"ל, את מאור פניו, ואת התקשרותו לרבו הקדוש מרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל. התאפקתי לא לפרוץ בכי מהתרגשות, להגיע מהר המנוחות ביארצייט – בית האבל, לחתונה – בית המשתה, ולשמוע כאלו דיבורים על אבא כאילו שלא עבר שלשים שנה מהפטירה.

כשיצאתי מהקודש פנימה רצו החסידים אלי לקבל את פני, ולהודות לי על מה שדברתי בקול הלשון וכתבתי בגליון "מתיקות הדף היומי" (מס' 164 – אחרי קדושים תשפ"ג) על חצר הקודש דאראג. חשבתי בלבי, אני צריך להודות לכם, לא אתם לי.

אילו באתי לחצר הקודש רק לראות את זיו פניו של הרבי שליט"א דיינו, אילו באתי רק לראות מה זה מידות טובות, אהבת ישראל, כבוד הבריות, כלשון התנא דבי אליהו (פרק כח), 'בני אהובי, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה, ותהיו מכבדין זה את זה', דיינו. אילו באתי רק לראות התקשרות של חסידים לרבי, דביקות של חסידים לרבי, אהבה של חסידים לרבי, דיינו. אילו באתי רק לראות את הרבי שליט"א יוצא מגדרו עם כל החולשה, לכבד בכבוד מלכים כל תלמיד חכם, כל שכן, וכל יהודי, דיינו. על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת, ואין טוב אלא תורה, שבאתי לחתונה שהכל נע סביב ציר אחד, "תורה!"

אם כך חשבתי הפלא ופלא, המשנה במסכת תענית (כו:): **ביום חתונתו זה מתן תורה**, וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש. הא בהא תליא, אלפי שעות של תורה למדו לקראת החתונה, כדי לשמח לב המלך, כלשון הגמרא **בדף היומי שלנו** (גיטין דף סב). דרבנן איקרו מלכים, וכידוע כל יהודי שבונה בית, זה בבחינת בית מקדש מעט. הרבי שליט"א ויתר על הפארשפיל, הרבי שליט"א מוותר על גְרָאָמֶען, העיקר דבר אחד, "תורה!" שהלימודים ביום החתונה ולמחרת החתונה לא יפגע לרגע. אני לא זוכר שהייתי בעוד קְעֵבִישֵׁע חתונה שבשעה אחד בלילה כבר היה אחרי הכל. אם חשבתם לרגע שהיה חסר משהו, טעות בידכם, כשהרבי שר במצוה טאנץ, את השיר של הרבי האמרי שפר מדאראג זצוק"ל, אמות הסיפים נעים.

מי ששומע את התורה של הרבי שליט"א, מי שמעיין בספרים של הרבי שליט"א, רואה שהרבי הוא בבחינת סולם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, אז מה הפלא שרואים בחוש שמתקיים הפסוק באיוב (ז, ח), והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד, כשיש כזה מסירות נפש לתורה הקדושה, זוכים 'לדברים הרבה' כלשון המשנה באבות (פ"ו מ"א), אשריכם חסידי דאראג! שנזכה שמרן הרבי שליט"א ילווה אותנו בקרוב בבריות גופא בכל הכוחות, לקבל פני משיח צדקנו, אמן.

(מתוך הפתיחה לשיעור – גיטין דף כט, כ"ה סיון תשפ"ג)



מרן הרבי מדאראג שליט"א בשמחת חתן

מקולמוסם של הקוראים

שלום וברכה.

לכבוד הגה"ח ר' אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א.

קראתי את הסיפור עם הקוויטל של הישמח ישראל זיע"א (גליון 169 – בהעלותך תשפ"א). סיפור מרגש מאוד. ישנם סיפורים כאלו למכבי, ואין זה המצאה של חסידי חב"ד שיחיו. ואציין בקצרה כמה קימעא דמטי לדי (גם במקורות חב"ד). יש כזה מסורה מהרי"צ, להניח באגרות קודש שלו בימי מסך הברזל. וגם יחידות במחשבה עם הרי"צ, בעת ישיבת החסידים בכלא, והיו פעמים שהמשפחות קבלו מכתב מהרי"צ, והיה לפלא).

שמעתי ממו"ר האדמו"ר שליט"א מפרימישלאן, שהיה יחדי שכל אימת שהיה צריך ברכה עצה ישועה, היה מניח קוויטל בספר הקדוש מאור ושמש, וזכה לקבל תשובות ממנו בחלום הלילה. ע"כ דה"ק.

כשהקים הרה"ק רבי ישראל פרלוב הינוקא זצ"ל מסטולין קארלין את בית מדרשו בצפת,

שלח משלחת חסידים מקארלין לצפת. החסידים טענו שבזה שהם נוסעים לעיה"ק צפת הם מתנתקים משורשם ולמי יפנו בעת ישיבתם שם. השיב להם, שכל פעם שתצטרכו לישועה תניחו את הקוויטל בארון קודש ותזכו לישועות. וכך הוזה.

יש תשובה במנחת אלעזר בחלק האחרון שנדפס לאחר המלחמה, והוא פתקא מן שמיא. אחד מגדולי הרבנים המסתופפים בצילו (כמדומני אב"ד טענקא) עלה לו שאלה בהלכה בליל בדיקת חמץ, וכבר לא היה בכדי שיעשו, לשלוח שאלה ולקבל תשובה קודם החג. אזי נכנס לחדר הספרים שלו לראות אולי ימצא תשובה בעניין באחד מספרי השו"ת שנדפסו מכבר, והנה פלא, מצא תשובה שלמה ערוכה בכת"ק המנחת אלעזר בשאלה זו, ואף אחד לא ידע איך הגיע התשובה לשם, ויהי לאות ולפלא.

אחתום בכל חותמי הברכות ברכת הדיוט, יפצו מעיינתך חוצה.

אהרן גולומב

הדברי תורה ליוכות והצלחת רבי עקיבא יוסף בן אסתר גיטל, הרבנית לאה בת מלכה, ולזכות מרדכי דוד בן לאה לזיווג הגון וטוב במהרה

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661

